БЫРААҺЫННЬЫГЫНАН, КҮНДҮ ДЬҮӨГЭЛЭР!

★ ★ ★

Советскай дьахталларга

Советскай Союз Коммунистическай партиятын Киин Комитета Эҥиэгин Дьахталлар аан дойдутаабы күннэринэн—аан дойду үлэһит дьахталларын сомоҕолоһуулларын уонна бир санааланыыларын күнүнэн истиҥник эҕэрдэлиир!

Биһиги дойдубутугар кулун тутар 8 күнэ—дьахтарга-ийэҕэ, үлэһиккэ, патриотыкаҕа таптал уонна махтал чувствотынан сырдаабыт норуот бүттүүнүн бырааһыннааҕа. Социалистическай общество дьахталлар экономиканы, уонна культураны сайыннарыыга, үүнэр көлүөнэни иитиигэ сүкпэн кыаттарын үрдүктүк сыаналыыр. Биһиги Ийэ дойдубут бэйэтин историческай ситиһиилэриттэн советскай дьахталларга үгүс настаах. Кинилэр бүгүн даҕаны бэйэлэрин куустарын, талааннарын уонна сатаҥнарын сайдыылаах социализмы салгыы сайыннарыы дьыалатыгар биэрэллэр.

ССКП Киин Комитета билигин, дойду бүтүннүүтэ 1985 сыл былаанын толорор итиэннэ аһары толорор, уон биирдис пятилетканы ситиһиилээктик түмүктүүр, партия XXVII съезһын достойнайдык көрсөр уопсай дьулуурунан олорор кэмигэр, советскай дьахталлар сүгүн эрэ кытаатыллыылын уонна энтузиазмынан үлэлиилэрин, кидбиэннээх үлэ холобурун кэрдэрэллэрүн дириҥ остуолунан баҕалыыр. Баҕаныба Эҥиэхэ, күндү дьахталлар, тапталлаах Аҕа дойдубут чэлгийэ сайдарын туһугар сылгыйары бибэт үлэбит ийэн!

Дьахтарга-ийэҕэ дириҥтэн-дириҥ ытыктабыл чувствотын туһаайабыт. Эдэр көлүөнэни үүнэрии уонна иитии—бу үрдүк аналы, итиэннэ улахан эпиэтиннэс. Кинники сылларга биһиги дойдубутугар советскай дьахталлар үлэлии уонна олорор усуйуобуйаларын туһалыыга, ийэни уонна оҕону харыстааһыҥҥа кэмнэ дьаһаллар олохха киллэрилиннилэр. Уопсай уонна профессиональнай үөрэхтээһин реформатын олохха киллэрии социалистическай общество үлэни таптыыр уонна сознательнай гражданнарын иитэн таһаарыыны тэрдуттан туһалаах ыаҕы биэрэр.

Дьахталлар общественнай-политическай олохха оруоллара үүнэн иһиитэ—социалистическай демократия ордуктарын итэҕэтиилээх туһута. Дойду иилүйүүктэн тахса үлэһит дьахталлара ааспыт бааһырдарга народнай депутаттар олохтоох Советтарыгар, союзнай уонна автономнай республикалар Верховнай Советтарыгар талыллыннылар. ССРС Верховнай Советтын—дойду үрдүкү законодательнай органын—депутаттарын үс гымыыт биирдэ дьахталлар буолаллар. Коммунистическай партия кэлэр да оттугэр дьахталлар общества дьыалаларын салайыыга улаханнык кытталларын туһугар ыһаммыытын ууруоҕа.

Быйыл Дьахталлар аан дойдутаабы күннэрэ советскай норуот Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэриигэ Кыайыыта 40 сылын туоларын турдарына баллаатаннар. Ыраахтан байыаннай кэмнэ советскай дьахталлар фронтарга, партизаннай отряттарга остовбу утарыы кэмнэлэриттэн кэхтибэккэ сэриилэспиттэрэ, тылга Кыайыы сабын-сабыргалын бэйэлэрин харыстаммакка уһанньыттара. Кинилэр байыаннай уонна үлэҕэ хорсун быһыылара олбот үйэлэрэх.

Ааспыт сэриигэ иҥэҥэ хаһан даҕаны хатыланыа суохтаах. Аан дойдутаабы биликтэри тыҥаһыннаах быһыыга-майгыга биһиги партиябыт, кини Киин Комитета, ССКП КК Константин Устинович Черненко баһылыктаах Политбюрото эйэни харыстаан хаалларар, ядернай сэриигэ суоһаһынын халбарытар туһугар барытын оҥороллор уонна оҥоруохтара. Эйэ харыстабыыгар советскай дьахталлар куоластара сорунуулаахтык дуораһыйар. Кинилэр социалистическай дойдулар дьахталларын, планета үлэһит дьахталларын—эйэ, көҥүл уонна норуоттар тутулуга суох буолуулларын иһин, социальнай прогресс иһин охсуһаччылары барыларын ыытары доҕордоһууну уонна интернациональнай бирдэ санааланыыны бөдөргөтөллөр.

Истиҥ дуоһаттан Эҥиэхэ, Эҥиэги дьиэ-кэргэттэргитигэр, оҕолоргутугар чэгиэн доруобуйаны, улахан дьоллу-соргуну, үлэҕэ, үөрэхтэ уонна эйэ үлэҕэ саҥа ситиһиилэри баҕарабыт!

Туругуулун Дьахталлар аан дойдутаабы күннэрэ—кулун тутар 8 күнэ!

Советскай дьахталларга алгыс аат!

Туругурдун биһиги улуу социалистическай Ийэ дойдубут!

СОВЕТСКАЙ СОЮЗ КОММУНИСТИЧЕСКАЙ ПАРТИЯТЫН КИИН КОМИТЕТА.

Барыа дойдуулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САНТАОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтынньы 15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҺЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҺЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№№ 29-30 (6165-66)

1985 сыл. кулун тутар 8 күнэ БЭЭТИНСЭ

Сыаната 3 харчы.

В. Лесченко художнигын плаката. «Плакат» издательство.

Евдокия КАЖЕНКИНА

ИИЭҢЭР

Биһиктээх эрдэхтэн
Буобэйдээн көрөҥнүүн
Эн саанаҥ сырдыгын
Миэхэдэ биэрбитиҥ.

Дьон-киһи буоларбар,
Дьоллонон турарбар
Кыракый саастыттан
Кыһанар буоларыҥ.

Кэрэмэс барааҥын
Кэс тылгар хаалларартыҥ,
Мин ону толорор
Бараллаах олордум.

Эйэрдэс куоласкын
Бу баардыы истэбин;
Үлэрэ, олохха
Алгыырга дылыгын.

Улуу Кыайыы 40 сылын көрсө

Ударнай вахта

отут иккис нэдиэлэтэ (кулун тутар 8—14 күннэрэ)—Герой-куорат Новороссийскай хорсун быһыытыгар ананар.

Ситиһиллибитинэн уоскуйбат

ЖЫЛААННААХ. «Чурапчы» совхоз маннааҥы отделениетын сүөсүһүтэ, оройуон рекордсмена И. Н. Демьянов кыстык сараланыыларыттан баутээхэй тэтиллиэх иһэр. Кыстык ааспыт биэс ыйыгар кини интенсивнай уотуурга туруорар 40 бороскутун хас биирдиитин ортотунан 132,6-лыы кг, оттон суукка ахтын 861-дии грамм толоҕутта. Ити сройуонна саамай бастыҥ көрдөрүү.

Д. ПЕТРОВ.

Сокоҕдьуттар бэлэхтэрэ

Эрилик Эристиин аатынан совхоз сонордьуттара квартал иккі ыйыгар Ийэ дойду валютнай фондугар 16394 солк. суммалаах «сымнаҕас комуһуо» киллэрдилэр. Итиннэ квартааллаары сорудахтарыы болдьоҕун иннинэ ыраатыынан аһарар хыахтаннылар.

Опыттаах бөлчүүттар И. Н. Ефремов, А. Г. Адамов итиэннэ К. К. Лукин туһаайыыларынан государственнайа 2337—1721,—1493 солк. күндү түүлэри туттараннар совхозка бастаан иһэллэр.

П. КОЖУРОВ.

Дьулуурдаах үлэ

БОЛТОҺО. Оройуон бирэ бастыҥ маннааҥы ыксыта, Н. Д. Субуруускай аатынан бириэмийэ лауреата, оройуоннаабы Совет депутата комсомолка Матрена Егорова кыстык кэмигэр олгом түүн ыыр сорудаҕын.

Кини кыстык ааспыт биэс ыйыгар фуражнай ыаҕын ахсыттан 529-туу кг үүнүү иҥэҥэ ыыр сорудахтаабын 415 кг куоҥнарда.

П. КРЫЛОВА.

„Кыһыл субуота“ илдьиттэрэ

Субуруускай аатынан совхоз үлэһиттэрэ Москва куорат бастыҥ үлэһит коллективтара көтөхпүт бачыммаларын истиҥ биһиргэбилиннэн көрүстүлэр.

Сыллата муус устарга ыытылларын көҥүл үлэ бырааһыннааҕар сүрүн күүс, үтэс курдук, оттук маһын балаанэһиннэ, баанналарын, ходуһаларын капитальнай күүрүлэһиннэ итиэннэ 3000 квадратнай метр иэнээх пленочнай теплицаны бүрүйүүгэ, хаарын ыраастааһыҥҥа тардылыыра, оттон сүөсүһүттэр ити күн үрдүк ыам уонна привес иһин ордук таһаарылаахтык үлэлиэхтэрэ.

А. ЕФРЕМОВ,
совхоз директора.

x x x

«Сельхозтехника» холбоһук коллектива В. И. Ленин төрөөбүт күнүн көрсө үрдэтиллибит обязательствоҕо ылынан ударнай үлэ вахтатыгар турар.

Оттон москвичтар патриотическай инициативаларын истиҥник сөбөн муус устар 20 күнүгэр 150-са үлэһит субуотуньукка барыа, бир кийи курдук, тимсүүлэхтик тахсыахтара. Ити күн сүрүннэн шефтээх «Чурапчы» совхоз Ыныгыччыгын оҕуруот хаһаайыстыбатын бастатын ороҥуоннэһиннэрэ, саҥардыыга үлэлиэхтэрэ.

Сүрүн коллектив—автопарк совхозтарга итиэннэ тэриллэрэ таһаарыы тиэйиитэ активнайдык кытталлара. Үлэ барыта кэмчиэммит электроэнергиянан, уматыгынан толоруллуоҕа.

Ф. ТИМОФЕЕВ,
холбоһук ыытааччынай инженерэ.

x x x

Промкомбинат коллектива В. И. Ленин төрөөбүтэ 115 сыла туолуутун ситиһиилэрдээх көрсөргө чопчу сыалаах сорудахтаах үлэлиир. Бороҕуукуйаны батарыы иккі ыйдаары былаана лоп курдук 100, оттон таба рыынай бороҕуукуйаны оҥорон таһаарыы 100,1 бырыһыанын толорулуннуулар.

Бүтүн Союзтаабы Ленинскай коммунистическай субуотуньук күн биһиги коллективпыт кэмчиэммит матырыйаалларын уонна уматык суотугар ударнайдык үлэлиэ. Ити кэрэ-бэлиэ күн механизатордар тутуу итиэннэ оттук маһын тиэйиитэ, сылахтар коллективтара бэйэлэрин туһаайыллыбыт үлэлэриттэн сулуустаабыттар уонна атын үлэһиттэр территориялыы туспарыыга сылдьыахтара.

А. ЛИСТИКОВ,
промкомбинат директора.

ДОЙДУБУТ, ОЛОХПУТ ТОЛОРУ

КҮН КҮБЭЙ ИЙЭЛЭРБИТ, КҮНДҮ ДЬҮӨГЭЛЭРБИТ

Оройуоммут Бүтүн Союзтаабы социалистическай куоталаһыыта бастаан ССКП КК, СССР Министрдэрин Советын, ПСБСКС уонна ЫБСЛКС КК кэнэрүлүө сылдьар Кыһыл знамяларынан наҕараадаламмытын оройуон үлэһит дьахталлара сүнньэн өрө көтөҕүллүүнэн нөрсүбүттэрэ. Ити дьоһуннаах ситиһиилэргэ дьахталлар киллэрбит кылаатталара эмиэ баарынан кизэ тутталлар.

Дьахталлар оройуон экономикатын бөҕөргүүрүгэр, культурнай-социальнай өттүнэн түргэн тэтиллиэн сайдарыгар активнайдык кытталлар. Ыанныксыттар Үлэ Алтан Аҕа III степеннаах орден кавалера А. Г. Протасова, «ЫБСЛКС 60 сылын» чемпион ферма старшайа М. Е. Осипова, комсомолчаллар, чемпионналлар Матрена Егорова, Варвара Ксенофонтова уо.д.а. оройуон үрүҥ идэтин дэлэтэччиларын нуурааннаах үлэҕэ нөрүүгүүллэр. 1984 сыл түмүгүнэн техник-осеменатор А. И. Сергеева чемпион, Ф. Д. Никонова «Бастыҥ ветеринарнай специалист» аатталарын ылылар.

Оройуонтан нөрүөт үөрэтиллэн систематыгар үлэлиир 596 киһиттэн 383-рэ дьахталлар. Кинилэр ортолоругар 5 СССР нөрүөтүн үөрэтиллэн туйгуннара, 2 РСФСР, 3 Саха АССР сокуоналарын үтүөлээх учууталлара, 30 РСФСР нөрүөтүн үөрэтиллэн туйгуннара баалар. Үлэ Кыһыл Знамята орденнаах Д. П. Кладкина, «Бочуот Знака» орден кавалера У. Н. Протодьяконова, наставник, «Бочуот Знака» орденнаах Е. С. Лукина уо.д.а. эдэр колуонзын пионнуистическай үөрэтиигэ-иитиигэ ейиэннэлээхтэн үлэлиллэр. Нөрүөт доруобуйатын харыстабылын үлэһиттэрэ «Бочуот Знака» орденнаах врач М. И. Ермолова, В. Д. Васильева, Л. В. Ермолаева уо.д.а. аатталарынан сиэрдэхтик кизэ тутталлар.

Оройуон үлэһиттэрэ РСФСР Культуратын үтүөлээх үлэһитэ М. А. Герасимова, СССР культуратын туйгуна библиотекарь М. П. Кустинова, саһыл иитээччи Ф. Ф. Винокурова, Үлэ Кыһыл Знамята орденнаах СССП XXII съһын делегата П. О. Дмитриева, Саха АССР нөрүөтүн хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, Октябрьскай Революция уонна Үлэ Кыһыл Знамята орденнар кавалердара А. Т. Кузьмина уо.д.а. аатталарын, кинилэр үлэҕэ ситиһиилэрин үчүгэйдик билэллэр. 1984 сыл түмүгүнэн Е. К. Тихонова сэбиэдиссэйдээх Амматаабы участковай больницата, коммунист П. М. Пермякова биригэдьиирдээх өлөөрү-дьаһаҕы хаччыйыы производственнай управленнетын атах таҥаһыгар сыаҕын, Ф. С. Данилова [illegible] тардаах Мугудайдаабы арыы сыаҕын, П. П. Беляева сэбиэдиссэйдээх Арыылаахтаабы дьаһыла-сад, А. Д. Захарова начальниктаах Киллэҥнитээби сибэс отделеннетын коллективтара бастыҥ үлэлээхтэриттэн сыаналаннылар.

Ийэлэр—нөрүөт кэскилин туоттуур, дьиэ-кэргэн аал уотун арааччылыыр биһиги саамай күндүттэн күндү дьоммут. Оройуонтан 69 Герой-ийэлэр баалар. Кинилэртэн үүстэрэ производствоҕа үрдүк таһаарыылаахтык үлэлии сылдьаллар. Ыччат наставникитэрэ А. Л. Сергеева,

КИЭН ТУТТАР КОЛЛЕКТИВЫМ

Хаҥаарга Саха АССР Верховнай Советын депутата Мария Егоровна Осипова старшайдаах «ЫБСЛКС 60 сылын» ферма коллектива аастыт сылы ыһах ахсыттан 2577 кг ууту ыан түмүктэбит, оройуонтан бастаабыта, республика комсомольскай-ыччат фермаларын куоталаһыыларыгар иккис миэстэлэммитэ. Эдэр ыанныксыттар ити ситиһиилэрин салгыы чиҥэтэллэр, быйыл үлэлиир фермалара 25 сылын туолар юбилейдаах сылытар фуражнай ыһах ахсыттан 2600 кг ууту ыырга эбэһээтэлэстибэ ылыннылар. Кинилэр бачыымкалыын оройуон 13 фермаларын коллективтарыгар ойоотулэр.

Быйыл фермаҕа ыһах тороппөнө арыый хаҥастата, аһылык да кэмчи. Оттоо коллектив түмсүүтүн, [illegible] дьулуурун, кыһаммыытын утарыы туруорар аастыт сылы ыйга ыһах ахсыттан 240-куу кг ууту ыата. Оччем кыттыаа обэһээтэлэстибэлэрин куоҕараан ыаллар. Оттоо бастыҥнара үһүс сылын үлэлиир комсомолка Варвара Кононова аҥардас олуньуга 253-түү кг ыата.

Фермаҕа быйыл орто оскуоланы бүтэрбит Афанасий Потапов, Сардыана Андросова ыанныксыттыылар. Кинилэри коллектив үлэҕэ үтүө үгэстэригэр үөрэтиигэ ара таһаарыстара үрдүк эпиэтинэстээхтик сыныанналлар, хүннэтэ күүс-көмө буолаллар. Манна дылала уонсай туруга хас биирдии үлэһиттэн тутулуктаабын үчүгэйдик билэллэр.

Эдэрдэр үлэлэн эрэ мушурдамматтар, төбө да ыһах тороппөнө үгэнэрэбитин, үүт-ас эбиллэ турарын ньиҥ биримэ ордорунан кэбилиах общественнай олоҕор, активнайдык кытталлар.

Дьүөгэлэрбин, үлэлии сылдьыбыт киэн туттар коллективбын Аан дойду дьахталларын күнүнэн итиннэ-истиннэ иҕэрдэлиэбин, үлэҕэ, олохтоох ситиһиилэри баҕарабын.

А. КУЗЬМИНА,
Саха АССР нөрүөтүн хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһита, ыччат наставника.

ИННОКЕНТЬЕВТАР

Иннокентьевтар сүрдээх сэмэй, ытыары-сымнаҕас майгыллаах дьоннор. Аралара Самсон Васильевич, уруккута «Аҥчы кыбата» колхоз чилиэнэ, билигин лесничествоҕа үлэлиир. Иккиэрэ Агафья Егоровна 1962 сылларааҕа ыанныксыттаан үүрэйиэрэ-ыстуоларга уборщицалыыр. Сонуйа остуоруйа, Герой-ийэ ааттаах — Марфа Семеновна Анемподистова, быйыл 74-үс хаарыгар үктэнэн, оро олоҕун хотоҥор дьолу билбит ытык кырдьаҕас.

Агафья Егоровна Аҕа дойдуну хомуйуутуттан Улуу сэриигэ саралаллыбыттыгар аҥаардас ыраах эбит. Аҕата Егор Васильевич Анемподистов бастакы хамуурга арчыда ыытыллыбыт, пулеметчигынан сылдьан, Ытык Ильмен ньиҥ кырдьаҕыгар геройдар ааттыыларынан охтубутун туһунан билларын кэлбит. Ити кэдэҥ 1942 сылларааҕа буолбут... Саҥа өгдөөботун улахан оҕото Агафья үлэҕэ бэрт кыра саастыттан ыраах-хатан үлэлэппита.

Самсон Васильевичтаан 1950 сылларааҕа олохторун кэлэтин хомсуохчарыттан ыаа отут биэс сыл эдэс гынан аҕа оруста.

— Дьиллоохтук-сергулаахтык өлөрдөхпүт, сыл—хонук, —диэр Агафья Егоровна.—Оголорбут ноччох буолан кэтүтэлэрэ эрэллэр.

Шура оскуолаҕа үөрэнэр сылларыттан дьону-сэргэни кэрийэ сылдьыан уруһуйдуур идэлээҕэ. Кыысчаан көрүөх бэтэрээ оттуна арыйах сурааһынньан биир дойдулаахтарын «портреттарын» үктү оҥорон биэрэн көр-кулуу бэриэтин таһаараччы. Александра Самсоновна билитин Якутскайдаабы художественнай училищеҕа преподавателинэн үлэлиир. Дальний Востоктаабы искусство институтун ситиһиилээхтик бүтэрбитэ, дойду тэбэр сүрэҕэр Москваҕа идэни үөрэтиигэ курдук барбыта.

— Оҕом билигин туһунан мастарыскыйданан үөрүүтүттэн кыыта суох сылдьар,—диэн Агафья Егоровна мин билбэт ортунуун ситэрэн биэрбэтэ.

Ыал иккиэн өлөөрө —Светлана Кабзайа оройуонугар кэрэн тахсан олорор, оҕолоох-уруулаах туһунан ыал ийэтэ буолбут. Идэтинэн телефонистка. Саха государственнай университетыгар географическай факультетка кэтэхтэн үөрэнэр эбит. Дьиэ-кэргэн «колуоҥа суурдаачыта» Валерий «Мыҥдаалаайы» сопхозка инспектуур. Степан Советскай Армия каккэтигэр сулуусталаан кэлэт, Якутскайга товаровед үөрэҕэр киирэн тутторсыбыт, быйыл сайын үөрэҕин бүтэриэхтээх. Убайын суолун салгаан, Василий Хабаровскай куорат диэки Ийэ дойдутугар иэйии толутэ, армиҕэ сулуусталыы сылдьар үһү. Аратын аатын сүтэр Самсон—деревня рабочайдыыр. Ыал алта оҕолоро олох умсулаҕаннаах ааттыгар таҥыстахтара эбит. Оттоо ийэ кийи хараҕар өрө оруутун өрө буола турдаҕа диэн, нөрүөт муудараҕа этэриниэн, «ийэ сүрэҕэ —орово».

Ааҕах оголоох ыал оголоро үлэһит буолаллар диллэрэ чахчы эбит. Быйыл оонньу бүтэрээри сылдьар Агафья үөрэҕин тас оттуунан ийэтигэр «көхө киһитэ» буолбута быданнаата, сайынын кэрэ хостуулаах Амманы онгойо олорор «Хайырдас» фермытыгар ыанныксыттыыр. Ахсыска үөрэнэр Семен үлэ-сынньалаҥ лаагырын бастыҥ от охсооччуларын бириҥдэстэрэ. Дора, этэргэ дылы, оноорос тугэҕиниэҕи оро, саҕа үөн биирэ.

—Герой-ийэ онгорбут кыыһым бу Дорам, —диэбитэ Агафья Егоровна уонна Советскай Союз гербэлээх «Мать-героиня» удостоверениэтын нордорбутэ.

Агафья Егоровнаҕа — элбэх оҕону ниппит ийэҕэ үрдүк аат баалаан ыйын 17 күнүгэр 1974 сылларааҕа ССРС Верховнай Советын Президиумун Ыйаарынан иитэриллибитэ.

—Сайынын суурбоччо киһи бу ус дьиэлэн тиэнэн олорооччубут, —диэбитэ Агафья Егоровна кэпсэтиибит бүтүүтүгэр уонна бэйэтэ да билбэтинэн истиэнэ былаһын тухары котон өрөр кыталыктар уонна Сабыйа Баай Хотун или бэйэтинэн сиэдэрэй симэхтээх ыҥырыгар наҥначчы олоруннан хабыспит уруһуйдарын даҕаны көрөн ыалбыта.

Ийэ киһи кэпсэтиттэн орукуйбут хараҕар ахтылҕан баара... ийэ сүрэҕэ—орово. Оттон Агафья Егоровнаҕа буоллаҕына боҕуолэк дьоно оройуон кинигэр туруоруохтаах концертарын репетициятыгар барар кэмэ тиийэн кэлбитэ.

Ньыр-бар олохтоох Иннокентьевтар туустарынан быһа торуттан билиҥиннэрдэхпэ—итэҕирдик.

Семен ПОПОВ.

Снимокка: А. Е. Иннокентьева.

КИНИНИ „МИЧИЛГЭ“ КҮҮТЭЛЛЭР

В. Т. Фанифо биһиги оройуоммутугар иитэччиэнэн үлэлии кэлиэҕиттэн 20-чэ сыл аастА. Кыһаммыылаах үлэһит, баай опытлаах, үтүөкэн педагог бириҥдэлэхтэрин уонна тэриллиттэр ыытыктабылларынан туһаныр.

Кырачаанныр сиэр-майгы өттүнэн уонна коллективнэм тыныгар иитиллиилэрэ петсаҥа сылдьар кэмнэриэр оруук активнай буолар. Кинилэр ыллаҥнарын сайыннарыыларыгар, туладыыр эйгэни билиҥиннэриигэ, уруһуйдуурга, ынкуулуурга, о. д. а. дьоҥҥордоргэ уһуйуутта, эт-хаан өттүнэн чаҕан-чэбдик оҥоруутта иитэччилэр эйбэт үлэлиилэр. Онуоха кинилэр хас биирдиилэрэ туох суоллаахтар-иистээхтэр. Варвара Тимофеевна оголору эт-хаан өттүнэн сайыннарыы болпуруоһун иҥин-тоҥон үөрэтэр. Орто саастаах оголор болохторуттар физкультурнай занятиелары ыытар, олор түмүктэриэн педагогическай кадыыларга кыттарга бэлэмнэхэн дакылаат суруйар.

Варвара Тимофеевна саҥыт сылдьарга профком председателинэн, дьахтар комитетын чилиэнинэн үлэлээбитэ. Быйыл профком чилиэнин, народнай суут сэтээтэлин быһыытынан коллектив, оройуон общественнай олоҕор активнайдык кыттар, эдэр иитэччилэр наставникпытар.

Варвара Тимофеевна уонна Сергей Александрович 6 оҕолоохтор. Ригалаара Новосибирскайдаабы университет физико-математическай факультетыгар үөрэнэр. Таня орто оскуоланы бүтэрэн оройуоннаабы аптекаҕа үлэлиир. Атыттар оскуолаҕа үөрэнэллэр.

Варвара Тимофеевнаны дьиэтигэр—күндү киһилэрин, ийэлэрин оҕолоро, үлэтигэр —«Мичилэ» детсад кыракый дьоно үөрэ-көтө көрсөллөр. Кини барыларыгар истиг, барыларыгар наадалаах.

А. ФОМИНА.

Снимокка: В. Т. Фанифо иитиллэччиэрин кытта.

П. Окоемова.

БЫРААПТААХ ХАҺААЙКАЛАРА

З. Д. Капитонова, А. Н. Ксенофонтова эдэр ыччаты үлэҕэ, олохха үөрэтиигэ биллэр пемекү өгөроллор. Герой-ийэ А. А. Никифорова түөрт кыыһын ыытта «Чурапчы» совхоз фермаларыгар ситиһиилээхтик үлэлиир. Болтоҕоттон Егоровтар, Болугуртан Иннокентьевтар, Одьулуунтан Гермогеновтар, Хадаартан Давыдовтар үлэһит династияларынан киэн туттабыт.

Дьахталлар ойуурун общественнай, политическай олоҕор активнайдык кытталлар. Соторуутаарыта буолан ааспыт РСФСР, Саха АССР Верховнай Советтарыгар уонна олохтоох Советтарыга бааыбардарга эдэр ыанньыксыттар Д. М. Петапова уонна М. Е. Осипова Саха АССР Верховнай Советыгар, 25 чулуу үлэһит дьахталлар ойуурун Советыгар депутатынан быыбарданнылар. Хас сельскай Советтар ахсын дьахтар депутаттар талыллыннылар. Дьахталлар сельскэй Советтар исполкомнарын председателлэринэн, партийнай, комсомольскай тэрилталэр секретардарынан, профкомнар председателлэринэн үлэлиллэр. Нэһилиэктэрдээҕи дьахталлар комитеттара нэһилиэннэҕи ортотугар үгүс ыытталлар, ниитэр, агитационнай-массабай үлэни ыыталлар. Киниилэр көбүлэҥнэриннэринэн спортивнай күрэхтэһиилэр, араас конкурстар, уран тарбахтаахтар өгөһүнньуктарын быыстапкалара, о. д. а. кэрэхсэбиллээх дьаһалар тэриллэлэр. Комитеттар сүрүн болҕомтолорун үлэһиттэри, чуолаан ыччаттары, сиэр-майгы оттунан житиигэ туһаайаллар.

Ойуун үлэһит дьоно Аҕа дойдуну көҥүлүүр Улуу сэриигэ советскай норуот Кыайыыта 40 сыла, стахановскай хамсаһын 50 сыла туоууларын уонна ССКП XXVII съезтин чиэстэригэр ударнай вахтаҕа турунан үлэлиилэр, үгүс ыытталлар. Ойуун үлэһит дьахталлара онуоха саамай активнай кыттыыны ылаллар уонна ылыахтаҕа.

Бырааһыннааҕынан, нүнду дьүөгэлэр! Дойдубут халлаана өрүү сырдын, нүнэ чаҕылхай буоллун, эйиэхэ хас биирдиигитигэр дьол-соргу тосхойдун!

ДЬАХТАЛЛАР ОЙУУНААҔЫ СОВЕТТАРА.

Сибэкки тааска да тыллар

Соторуутаарыта Сылаҥ орто оскуолатын үөрэнээччилэрэ уонна учууталлара Ленинград блокадатын кыттыылаах, учуутал А. Т. Старостинаны кытта көрүстүлэр. Анастасия Тихоновна —биһиги кэлүүнэ ыччаты үөрэппит-иччит ойуун кырдьаас учууталларыттан биирдэстэрэ. Учууталым билигин даҕаны чэгиэнин, чэпчэкитин хаамарын, үөрбүт-көппүт хараҥнаабын үөрэ, астына көрдүм. Анастасия Тихоновна кэпсээнин иустубут дьон уу-чуумпутук олорон истэллэр.

1940 сыллаахха баланан ыйыгар Якутскайга саха 32 бастыҥ ыччаттара А. Н. Островскай аатынан Ленинградтаабы театральнай институтка бараары мустубуттара. Киниилэр ортолоругар Чурапчы кыргыттара Анастасия Старостина уонна Петагея Борисова эмиэ баллара. Ол кэнэҥэ ороллор хойукка диэри үгүйбатахтара: төрөөбүт дойдуларын, талан ылбыт идэлэрин, Ленинград туһунан эйэҕэ кэпсэппиттэрэ. Үөрэх бастакы сыла үөрүү-көтүү доҕуһуоллаах ааспыта. Саха студеннара концерт көрдөрбүттэрэ. Анастасия Ларионова нуучча народнай үҥкүүтүн толоруута, Гоша Мыреев олонхото ордук биһиэрэпиттэрэ.

Эдэр саас дьоллоох халлааныгар эмискэ харана былыт бүрүүкээбитэ: алдьархайдаах сэриилээн дойдуну атыйахтаах уу курдук аймаабыта. Оловуун саамай ыарахан кэмин—сэриилэрин туһунан кэпсиириттэр Анастасия Тихоновна ытаммыйан эйэ ылла. 45 сыл устата төһөлөөх харах уута тохтубута, сүрэх төһөлөөхтүк хараста ыалдьыбыта буолуой? Итэ билигин, этэргэ дылы, ааспытын кэннэ. Оттон оччолорго киниилэр—эдэркээн кыргыттар кытаанах санааларын бөлүүрүппатахтаҕа, бэйиэлэрин буолбакка атыттары көрдөрөйө, тыыннарын үһата сатаабыттара, хоргуйа сылдьан Ленин-куораттан, советскай сири комускаан траншея хаспыттара, баррикада оҥорбуттара. Киниилэри үбөппит учуутал Е. К. Левковская «Хаарга сибэккилэр» диэн кинигэтигэр бу курдук суруйбута: «Настя Старостина Гоша Чусовской хоһуутар, хас да мүнүүтэ буолан баран, илиитигэр бэйэтин кыра олуу киливбин ылдьа киирбитэ. Ол тыыннан баран Гошаҕа киливэн наадата суох буолбут этэ... Атыттарга киливэн эмиэ наадата суох буолбут этэ. «Анастасия Тихоновна, оччолорго эдэркээн Настя Старостина, атыттардыын олуу киливбин эрэ үлэстэр буолбатах этэ, сэтэ тогул бэйэтин хаанын биэрэн үгүстэр тыыннарын оруһуйбутэ. Тыйыс ыарахан кэмнэ киһилии кэрэтин сүтэрбэтэҕэ.

Е. МАКАРОВ,
учуутал.

Снимокка: А. Т. Старостина.

КЫРГЫТТАР, ТРАКТОРГА

Түөкүнүүт уоран саба түспүт остоох төрөөбүт алаһабытын ыһэхтээх ытаҕынан тоҕута тэпсэргэ сорунуутун утары бүгүүн советскай норуот биир ньыгыл кэккэнэн туруумута. Ангардас биһиги ойуоммутуттан сэриилэр бастакы ыйдарыгар 356 чулуу дьоммут арҕаа фронтка аттаммыттара. Киниилэр ортолоругар аҥыйаҥа суох трактористар, шоферлар бааллара. Партия «Кыргыттар, тракторга!» диэн ыҥырыытынан ойуун 70-са үлэһит кыргыттара тимир коло тэһиниин түспүттэрэ.

Суг-кураан тыйыс усулуобуйатыгар механизатор кыргыттар соготох бэйэлэрэ хастыы эмэ киһи үлэтин толорбуттара. Колхозтар баанныыларыгар, хонууларыгар саас ыам ыйыгар тахсан баран күнүн алтыннааҥа диэрдэ тоҥоллоро. Ол туохары күнү-түүнү эргиччи солбуһа сылдьан үлэлиилэрэ. Саасхы ыаны үлэтэ, сайын паары көтохторуу, күһүнүн үүнүүнү хомуйуу, бурдугу аҕатыы, хаҥымалы көтөҕүү—барыта киилэр наадалы саныыларыгар сүктэриллэрэ. Кыайыы туһа, фронт туһа диэн ааҕа киилэр күүстэриигэр күүс ургара, күүрээннээх үлэҕэ кыаттыыра. Салаатталарга ктин таҥас тигэллэрэ, бэйиилэнэй эмиэнарга ким хайа киниэ суруттараллара, байыаннай нолуоктары: этэ, арыыны ыытахыннан толуулаара. Эдэр саастарын эрчимиэн, эрдэлэх аҥаараларынан оччотооҕу эдэркээн кыргыттар Улуу Кыайыыны уһаансан бүгүүнү дьоллоох олоҕу аралсыбыттара.

Өссө 1935 сыллаахха механизатор идэтин баһылаабыт Степанида Карпова сэриигэ сылларыгар трактористар биригэдэлэриэн салайбыта. Коллектив элдьи бастыҥнар ахсааннарыгар сылдьыбыта. 1944 сыллаахха былаанын 109 бырыынан толорбута, 253 цитр уматыгы кэмчилээбитэ.

Анна Картуэова тракторга 1941 сыллаахха олорбута. Нөҥүө сылыгар Якутскайга киирэн ЧТЗ-75 маркалаах тракторы үлэлатэргэ үөрэммитэ уонна Хотылыга тахсан бастаан солбуйаччы калин старшай тракториһынан үлэлээбитэ. 1944 сыллаахха кыыс былаанын 183 бырыһыан толорон ударник стахановец аатын ылбыта, ударниктар сэттэрыгар кыттыбыта.

Ольга Посельская тыа хаһаайыстыбатын техникумун бастакы курсун бүтэрдэҕин сайын сэриигэ буолбута. Ольга комсомол өбкомугар кэлэн шофердар курсаларыгар ыытталларыгар көрдөспүтэ. Үс ый үөрэнээт ГАЗ-А автомобилынан Бэстээх, Таатта суолларынан айаннаабыта.

Евдокия Абрамова «Сельхозтехника» холбоһукка 30-са сыл тракториһынан, комбайнерынан үлэлээбитэ. Кини механизатор чаҥчэкитэ суох идэтин эмиэ сэриигэ сылларыгар баһылаабыта.

—1941 сыллаахха Сокольников Федорга комо трактористаабытым. Ол сыл биһиги ХТЗ тракторлаахтар куоталаһыыларыгар ойуунтна бастаабыппыт. Иккиэн комсомолецтар этибит, ол иһин комсомол райкомун көҥүллээ сылдьар былаанынан наҕараадаламмыппыт,—диэн ахтар Мария Сидорова.

Сэриигэ сабаламмыт сылыгар тракторлар рулларыгар олорбут дьүөгэлиилэр Варвара Оконешникова, Вера Старостина уонна Мария Ефремова Одьулуунтан Хоммут Чаранга диэн сиргэ үлэлии сылдьаннар Кыайыы буолбутун туһунан истибиттэрэ. Туулу быһа ырыа аргыстаах сир тиэрдэн нэлэһиннипиттэрэ. Саамай өрөгөйдөөх, саамай үөрүүлээх күн—Кыайыы күнэ үөммүтэ!

Оччотооҕу эдэркээн механизатор кыргыттар билигин барыбыт бочуоттаах сынньалаҥнаа олороллор. Ыар, кытаанах сылларга күүстээх санааларын ыһыктыбакка күүрээннээх үлэнэн Улуу Кыайыыны уһаансыбыттарга барыа махтал буоллун.

М. ПЕРМЯКОВА.

УРАН ОҺУОР АЛЫБЫНАН

Сэттэ уончалаах ытык кырдьаас сылгы сиэлин оргуйбэрэйэр. Кини мантан ситии хатыара. Саныаҥа эмиэ ол утахтар күрдук уһуун-уһун.

Бу курдук олорон ааспыт олоҕун туһунан сыымайдыы саныыр. Сэмэнэ сэриттэн ылбыт баһыыттан таптарон олохтон эрдэ барбыта. Кини, ыанньыксыта дьахтар, биэс оҕотун совотоҕун атахтарыгар туруорбута. Сүөсүһүт үлэтэ оччолорго, кырдьык да, ыарахан этэ: ыанньыксыттар ньиҥрэйдэрин байлаҕа көрөллөрө, сыһыыстан хомуйан ааҕалан күнүгэ түөрт ыыллара. Барыта эт илиинэн. Оттон итэҕэйэ суох түбүктээх дьиэ үлэтэ эмиэ киниилэр саныыларыгар сүктэриллэрэ. Оҕолорун ийэ истин таптаныан иннипитэ. Кини оскуолата сүдьургу этэ: оҕолор кыра эрдэхтэриттэн үлэттэн илиитин араарбат ийэлэрин үгүс түбүгүн сыаналыы үөрэммиттэрэ, кини дуоһатын уурбут кэрэ дьарыгын алыбыгар ылларбыттара.

Ол быыһыгар иллэҥсийэ эрэ туспэр таптыыр дьарыгын туппутунан барара. Соруоһут Дьөбдьиэ Пинигина аата дьоҥҥосоргэҕэ улам биллэр буолан барбыта. Бастаан утаа оҕолору атахха туруорар туһуттан өрбүт сөрүөлэрин арыыга, кыра эмит аскаҥаҕа атастаһара. Калин оҕолор үлэһит буолбуттарын кэннэ Евдокия Семеновна уран тарбахтаахтар өгөһүктарын быыстапкатыгар активнайдык кыттар буолбута. Аҥма ойуоҥуттар ыытыллыбыт уус-уран өгөһүктары зональнай көрүүгэ, ССРС төрүттэммитэ 60, Саха сирэ Россия составыгар кэҥүүл өттүнэн киирбитэ 350 сылларын туолар юбилейдарыгар анаалаах республиканскай быыстапкаҕа кыттан лауреат буолбута. Ойуоҥнаабы кыраайы үөрөтэр музейга бэлэхтээбит икки бастыҥ үлэтэ Хабаровскай, Ленинград, о. д. а. куораттар быыстапкаларыгар туруоруллубуттара. Дьиҥ чахчы национальнай колоритталаах ураты уран өгөһүктары дьон сөбө, кэрэхсии көрбүттэрэ, үрдүктүк сыаналаабыттара.

Соруоҥу сиэлтэн, кылтан, суптан оруохха сөп. Бары көрүҥнэр эйбэх туулуурбуу, сыраны уонна, биллэн турар, дуоһа ийэйиитин эрэйэллэр. Евдокия Семеновна үксүгэр сиэлтэн өрөр. Бастаан сиэли анал бороһуоктаах уугаа оргутар, ол кэнниттэн учүгэйдик куурдан баран тыытан ситии хатар. Онуоха сиэлэҥнэн мыҥдырдык көрөн наардыахха наада. Оччоҕо эрэ баҕарыбыт оҥуоргун туһэриэххин, дуоһаҕын толору ылыатыаххын сөп. Сүктэр кыыс оҕо сөрүөтэ кини дуоһата, ийэ санаата ыраахын көрөҕэлиир уруш сиэлтэн оҥоһуллар. Онно араас тамсайдары туһэртиэххэ сөп. Күннэтэ туһаныллар соруоҥу хара эбэтэр сиэрэй хонуулуохха сөп. Дуобат хараҕын, кинс тиҥилэҕин, о. д. а. ойуулары туһэртэн киэргэттаххэ чахчы да сиэдэрэй көрүҥнэнэр. Евдокия Семеновна соторутаабыта саҥа үлэтин—сиэлтэн өрбүт—2 метр 10 см уһуннаах соруоҥун быйыл Ялта куоракка «Эйэ, Үлэ, Кэҥүүл» девиһиэнэ ыытыллыахтаах быыстапкаҕа хордороору ыллылар.

Евдокия Семеновна билигин кыыһыгар уруһуй, черчение учуутуулуунан үлэлиир Акулина Семеновнаҕа Одьулуунна олорор, сиэнэрин көрөр. Улахан уола Семен Семенович СГУ-гын, Иван Якутскайдаабы художественнай училищены, Александра Магаданнааабы педагогическай институту бүтэрбиттэрэ. Бары оҕолоох-уруулаах ыҥырдаччы олорор ыаллар. Ийэлэрин батан иллэҥ кэмнэриигэр уһаналларын, тиэллэрин сөбүлүүллэр. Семеннаах Иван республика күүстээх дуобатчыттарынан биллэллэр. Евдокия Семеновна 11 сиэннээх. Чурапчы орто оскуолатыгар үөрэнэр Алеша Пинигин музыкальнай оскуола художественнай кылаабынаар эмиэ дьарыктанар. Быйыл кинэ мастан кыһан оҥоһуҥун Москва куоракка уладнар Бүтүн Россиятаабы декоративнай-прикладной уонна норуот искусствотын музейыгар экспонат быыстыанан туруора ылдьыбыттэрэ.

Ити курдук, кэрэҕэ абылаан ийэттэн оҕолоругар, оҕолоруттан сиэнэриигэр —кэлүүнэттэн кэлүүнэҕэ бэриллэн иһэр. Ол иһин сүрэх олохтон салгыбат, хонон турдаҕын ахсын үрдүккэ, ырааска тардыһыыта улаатан иһэр.

М. НИКОЛАЕВА.

Социалистическай Үлэ Геройдара саҥа ситиһиилэргэ көҕүлүүллэр

Үлэ хас биирдии мүнүүтэтигэр— кытаанах учуоту, үрдүк көдьүүһү!

1984 сылга Бүтүн Союзтааҕы социалистическай куоталаһыы түмүгүнэн биһиги республикабытыгар ССКП КК, ССРС Министрдэрин Советын, ПСБСКС уонна ЫБСЛКС КК көҥөрүллэ сылдьар Кыһыл знамялара аналанна. Саха АССР Ийэ дойду бу үрдүк наҕараадатын уон биирис пятилеткэҕэ тордус сылын субуруччу ылар чиэстэммитин бэлиэтиир үөрүүлээх.

Пятилетка тордус сыла—биһиэхэ түс бэйэбитигэр эмиэ уратылаах сыл. Биһиги сэмэй үлэбитин партия уонна правительство үрдүктүк сыанналаатылар—биһиэхэ 1984 сылга Социалистическай Үлэ Геройдарын үрдүк аата иҥэрилиннэ. Ити биһиги дойдубутугар рабочай, наука уонна культура үлэһитин үлэтэ улаханнык бочуоттанарын өссө бир чаҕылхай холобура.

Ити барыта биһигини хаан-уруу Коммунистическай партия уонна Советскай правительство хыһаанныларын иһин итии махтал уонна сүгэн үөрүү чувствотынан өрө көтүрдэр.

Үрдүк наҕараада—үрдүк чиэс эрэ буолбатах, ону ааһан улахан эппиэтинэс. Туох бүтүннүүтүн иһин эппиэтинэс. Туох-ханнык иннинэ—ордук улахан көдьүүстээх уонна үчүгэй хаачыстыбалаах үлэ иһин эппиэтинэс. Уон биирис пятилетка сорудахтарын, түмүктээһиннээх сыл быланнарын уонна эбээһэстэлистибэлэрин ситиһиилээхтик толоруортон ордук дьоһун суолталаах кыһаммыт биһиэхэ бүтүн суох. Хас биирдии рабочайга, инженернэй-техническай үлэһиккэ, сулуспаллаахха, кини хаһыа да—быһаччы производствоҕа, наукаҕа эбэтэр үөрэх заведениетыгар үлэлээбитин иһин—ити ураты эппиэтинэһи сүктэрэр, сорудахтаммыт дьыалаҕа үрдүк көдьүүстээхтик, айымньылаахтык сыһыаннаһарга, баар ресурсалары уонна саамай сыанналары—үлэ бириэмэтин мунутуур үрдүк көдьүүстээхтик, хаһаайыннылы туһанарга ыҥырар.

Билигин, пятилетканы түмүктүүр кэрдиис кэмиэ, ССКП XXVII съезһын көрсө баран иһэн, биһиги сорукпут—биһиги тугу оҥорботохпутун, саҕалаан баран тугу ситэрбэтэхпитин хаһаанныытаабар да ордук иҥэн-тоҥон ырытан көрүү.—Пятилетка түөрт сылыгар нэстээх хаалбыт үлэ коллективтара эмиэ баллар. Аһаҕастык этэбит, биһиэхэ барыа боччумнаахтык ылсан үлэлиир буолбатахтар. Үлэ оҥорумтуотугар рекордары көрдөөччүлэри сэргэ тыҥаһыннаахтык үлэлиилэрин себүлээбэт, бастыҥнар күүлүктэриҥэр уу-чуумпу сылдьалларын, оттон сороҕор үлэлиэхтэрин баҕарбаттарын ордороччулар ардыгар суох буоллаллар. Ылан көрүөҕүн, өссө үчүгэйдик, өссө таһаарыылаахтык үлэлиигэ партия ыҥырытын үлэ коллективтарыгар барыа хаан-уруу дьыалаларын курдук ылынныллар дуо? Суох. Барыа ылыммыт буолбатахтар. Ол туһунан республикаҕа ССКП КК, ССРС Министрдэрин Советын, ПСБСКС уонна ЫБСЛКС КК көҥөрүллэ сылдьар Кыһыл знамяларын туттарыыга анаммыт үөрүүлээх мунньах трибунатыттан эмиэ этиллиннэ. Биһиги бүтүн өйбүт-санаабыт барыта күүһү-күдэҥи уонна средствоны бүтүннүүтүн пятилетка сорудахтарын толоруута түмэ тардарга, биһиги үлэбит көдьүүстээх буолуутугар, үлэ бириэмэтин хас биирдии чаһын, хас биирдии мүнүүтэтин көдьүүстээхтик туһаныы ураты дьоһун суолтаны ылларыгар туһаайыллар.

Биһиги уонсай эбээһинэспит—хас биирдии үлэлиир миэстэҕэ үлэ көдьүүһүн үрдэтиигэ туох маһайдиирки бүтүннүүтүн утары: тэрээһиҥ суох уонна ыһыллаҕас буолуулуу, дьиссиплиинэни каһыллэри утары, дьаалатыттан устуу, эвл-дэвл буолуу, уонсай дьыалаҕа эмоциэнэлэ суохтук сыһыаннаһыы хаһыык баҕарар постуулэрин ураты сорунуулаах охсуһууну таныстын. Үлэ оҥорумтуотун үүнэрин, бородуукуйа хаачыстыбатын үрдэтии уонна себестоимостьын пантатын резервэлэрин көрдөөһүн хас биирдиибит—рабочай, инженер, предприятие салайаачытын, министр—дьыалата буолар. Ордук үчүгэйдик хаһаайыннаахха, ресурсалары үрдүк көдьүүстээхтик туһанныахха, ордук үрдүк түмүктээхтик үлэлиэххэ—биһиги уонсай сорукпут итинник.

Сылга икки күн кэччилэммит матырыйаалынан, сырьеонан, уматыгынан уолаллыргэ эбэһээтэлистибэни республика барыа үлэһит коллективтара толорор кыахтаахтарыгар саарбаналаммат. Чэйиҥ, ити кирбии өссө үрдүк кирбиини ылларга тирэх буоларыгар дьулуһуоҕуҥ. Хас биирдии үлэлиир миэстэҕэ норуот баайыгар-дуолугар харыстабыллаахтык, кичээнитик сыһыаннаһыарыҥ!

Хас күннэтэ ахсын биһиги бэйэбит үлэлиир миэстэбитигэр Ийэ дойду баайын-дуолун уонна модун кыаҕын бэйэбит үлэбитинэн хаҥатар туһуттан, айар-тутар үлэ уоруттун өссө тогул билэр туһуттан кэлэбит. Үлэ тоҕоотон ордук сатаан тэриллэр да, көдьүүһэ сочоноон үрдүк. Оттон көдьүүһү үрдэтии резервэлэрэ хаанна барытыгар баалларын биһиги билэбит. Олор профессиональнай мастарыстыбаны үрдэтиигэ, научнай ырытан оҥоруулары олохтоһуоҕуҥа, туос бэйэ үрдүк тэрээһиннээх буолуутугар производственнай сорудахтары толоруурга сознательнайдык, айымньылаахтык сыһыаннаһыыга баллар. Ол эрээри сүрүн резерв—үлэ бириэмэтин хас биирдии мүнүүтэтин көдьүүстээхтик туһанныы!

Хас биирдии үлэ коллективыгар үлэ бириэмэтин тэҥэ мүнүүтэтэ, баҕар чаах да буоллун, күннэтэ туһата суох сүтэриллэрин аҕаан көрөргө сөп буолбата дуо? Хас биирдии предприятиеҕа, сыахха уонна бириҥэдэҕэ, хас биирдии үлэлиир миэстэҕэ үлэ бириэмэтин учуоттаһыыны ыытар, ханна уонна туохха бириэмэни сүтэрэри быһаарар, ону сэргэ эвл-дэвл үлэлиилэрин себүлээччилэри бүттүүн дьүүлгэ таһаарар сөп буолбата дуо? Биһиги санаабытыгар, барыа үлэ коллективтарыгар «Үлэ хас биирдии мүнүүтэтигэр—кытаанах учуоту, үрдүк көдьүүһү!» диэн девиэтээх көрүүнү ыытар туһалаах буолуоҕа.

Бородуукуйа хаачыстыбатын үрдэтэр туһугар төһөлөөх да үлэ ыытыллыбытын иһин, үлэһит бэйэтэ сорудахтаммыт дьыаланы үтүө суобастаахтык толоробот буоллаҕына, ити сыал ситиһиллэр кыаҕа суох. Үлэлиир тэрилин, матырыйаалы, энергияны куһаҕаннык туһанныыга ардыгар буоларын курдук, хайдах захайбаттыы сыһыаннаһыахха сөбүй? Үлэ коллектива—рабочай өйө-санаата авторитеттаах санаа быһыытынан оро тутуллар коллектива намыһах хаачыстыбалаах бородуукуйаны оҥорууну уонна үлэни намыһах таһымнаахтык толоруу, ити былааннаһын намыһах таһымын эбэтэр тэрээһин-техническай көтүтүүлэр түмүктэрэ буолбуттун да иһин, тохтотор кыахтаах.

Норуот хаһаайыстыбатын сайыннарыыга, үлэһиттэр олохторун уйгуутун үрдэтиигэ республика тутаанчыларын улахан этэрээтин кыаата боччумнах. Ол эрээри, кистии барыллыбат, бу салааҕа эбэх көтүтүүлэр, итэҕэстэр эмиэ баалар. Холобур, үлэһиттэр олорор дьиэни улаҕа киллэрэри олус кэтэһэллэр. Оттон тутаанчылар буоллаҕына, тэҥэ да улаханнык тиэтэйбиттэрин иһин, объегы болҕойор хайдах да кылайан ситэрбэттэр. Уонна кылаабынайа, тиэтэйэннэр эбэтэр этэрээтэрдээх туттараллар. Түмүгэр, дьон уоралларын оҥнуугар хомойоллор. Ону аҕыан, итинник бөрүкүтэ суох чахчылар өссө да эбэхтик оҕо учреждениеларын тутууга таһаарыллаалар. Оттон итинник итэҕэстэр үүс ортуҥэн биһиги уонсай буруйбутунан таһаарыллаллар, ханна эрэ салайаччы наадалаах матырыйааллары кэмнэр тиэрэрдиннэ хааччыйбатах, ханна эрэ рабочай бороҕуулаабыт эбэтэр эвл-дэвл үлэлээбит буолар. Баҕаалыста, тула ортуҥутун көрүҥ, хомойуох иһин, биһиги аттыбытыгар итинник чахчылар эбэхтэр эбэт.

Хаан-уруу Коммунистическай партиябыт XXVII съезһин достойнайдык көрсөргө баламмаҥын, биһиги туттаччылар ортолоругар «Барыа объектарыа болдьоҕор, түйгүн уонна үчүгэй хаачыстыбалаахтык туттарыы—туттаччы чиэһин дьыалата!» диэн девиһинэн куоталаһыыны тэнитэргэ этии киллэрэбит.

Ханнык баҕарар производство—бу эбэх технологическай сүүйүохтэр хардарыта сибээстээхтик үлэлэһиннэрэ, туһугар эмиэ рабочай эстафета. Бутэннктээх түмүк—ситиминэһэр үлэхээхтэр сыраларын тэҥнэтэ. Производство сүүйүохтэрэ хардарыта ыкса сибээһэ суох үлэлэһиннэриттэн, ситиминэһэр үлэлээх коллективтар үлэһиттэрэ мунутуур аҕыйах ороскуотунан саамай үрдүк бүтэннктээх көрдөрүүнү ситиһэргэ тэҥнэнэ дьулуспаттарыттан тахсар сүүктэр улахаттар. Биһиги инженердэртэн, экономистартан, производствоны тэриллэччилэртэн, хаһаайыстыбаны салайаачылартан ордук үрдүк көдьүүстээх үлэни, айымньылаах сыһыаны, салаата механизмын туһугар ордук активнай кыттыыны, рабочайдар инициативаларын ойоһуну, экономика көдьүүһүн үрдэтэр туһуттан саҥаны хорсуннык көрдөөһүну, оттон иаада буоллаҕына толкуйдаммыт хорсун быһаарыылары күүтэбит.

1985 сыл биһиги улуу дойдубут бүтүүмүн биографиятыгар чаҕылхай страницаҕынан киириэҕэ, хас биирдии үлэ коллективын, биһиги хас биирдиибит олоҕор ураты миэстэни ылыаҕа. 1985 сыл—ССКП XXVII съезһигэр активнайдык бэлэмнээн сыла, Аҕа дойду Улуу сэриитигэр советскай норуот Кыайыытын 40 сылын туолуутун, стахановскай хамсааһын үйэ иккиэннээх юбилейын сыла. Советскай норуот алдан ааттаах үгэстэрин саҕаан, биһиги эйигинни, республика барыа үлэһиттэрин, биһиги улуу Ийэ дойдубут олоҕор ити хаҥа-баҥа событиелары достойнайдык көрсөр иһин патриотическай хамсаһыны киэҥник тэнитэргитигэр ыҥырабыт. Производствоҕа бэрэдэк иһин хардарыта үрдүк ирдэбиллээх буолуу, хас биирдии үлэлиир миэстэҕэ үлэ бириэмэтин, ресурсалары үрдүк көдьүүстээхтик туһанар иһин хас биирдии үлэһит сирэй эппиэтинэстээх буолуута—ССКП XXVII съезһин достойнайдык көрсөргө бүтүн туох-ханнык иннинэ наадалаах дьиэ ити.

М. МИХЕЕВ, «Якутуглестрой» комбинат 13 №-дээх тутар управлениетын бригадьыыра, Социалистическай Үлэ Геройа,

П. БЫКАНОВ, Депутатскайдааҕы горнообогатительнай комбинат бульдозеристарын бригадьыыра, Социалистическай Үлэ Геройа,

В. РАГОЗИН, «Алданзолото» комбинат бульдозеристарын бригадьыыра, Социалистическай Үлэ Геройа,

П. МЕЛЬНИКОВ, ССРС НА Сибиирдээҕи отделениетын Ирбэт тоҥу үөрэтэр институтун директора, академик, Социалистическай Үлэ Геройа.

ССКП обкомугар. Тт. М. А. Михеев, П. И. Быканов, В. С. Рагозин, П. И. Мельников аһаҕас суруктарын туһунан

ССКП обкомун бюрота Социалистическай Үлэ Геройдара М. А. Михеев, П. И. Быканов, В. С. Рагозин, П. И. Мельников «Үлэ хас биирдии мүнүүтэтигэр—кытаанах учуоту, үрдүк көдьүүһү!» диэн аһаҕас суруктарын биһиэрэлэтэ.

Үлэ коллективтарыгар бу суругу киэҥник дьүүллэһиннин, кулун тутар 10 күнүттэн муус устар 10 күнүгэр диэри «Үлэ хас биирдии мүнүүтэтигэр—кытаанах учуоту, үрдүк көдьүүһү» диэн девиэтээх көрүүнү тэрийэллэригэр ССКП горкомнарын, райкомнарын сорудахтаата. Бу ыытыллар дьаһаллаҕа 1985 сыл тохсунньу 16 күнүгэр «Известия» хаһыакка тахсыбыт Социалистическай Үлэ иккис тэҥнээх Геройа, Ивановскайдааҕы камвольнай комбинат таҥас ыраах чиэччэтэ В. Голубева суругун, «Кыым» хаһыат итириктэһиннэ уонна алкоголизмы утары ахсуһууну күүһүрдэргэ таһаарбыт суруйууларын, «Социалистическая Якутия» хаһыат «Диалогтар» диэн рубриканан бэчээттэммит матырыйаалларын киэҥник туһаналларыгар ССКП обкомун бюрота сүбэлээтэ.

ПССУОС, ЫБСЛКС обкома, туһаанныах министерстволар, народнай депутаттар ыраайыонналаҕы, куораттаах Советтарын исполкомнара Социалистическай Үлэ Геройдара нетохпут инициативаларын киэҥник дьүүллэһиигэ уонна ойоһуҥҥа барыа профсоюзнай, комсомольскай тэриллэр, советскай хаһаайыстыбаннай органнар, культура тэриллэрэ активнай кыттыыны ылалларын хааччыйар дьаһаллары ырытан өйөрөн бигэргэтэллэригэр сорудахтаннылар.

ЫБСЛКС райкомун уонна „Саҥа олох“ хаһыат редакциятын Төгүрүк остуола

Орсйуоҥҥа биир фуражнай ынахтан былырыын 1431 эрэ кг үүт ыанан, быыаан телоруллубатаҕа. Оттон республика орто кердөрүүтэ 1750 кг тэҥнэспитэ.

Итиннэ сибээстээн ЫБСЛКС райкома уонна «Саҥа олох» хаһыат редакцията орсйуон чулуу ыанньыксыт уолаттара Төгүрүк остуолга көрсүһүүлэрин тэрийдилэр. Көрсүһүүнү кылгас кириэрии тылынан ЫБСЛКС райкомун секретаря Е. Д. Постникова аста. Төгүрүк остуолу «Саҥа олох» хаһыат редакциятын отделын сэбиэдиссэйэ С. С. Смирникова хаһалайан ыытта.

Түмсүү кыттыылаахтара хайдах үлэлээн-хамсаан иҥэлларин, бэйэлэрин опыттарын туһунан кэпсээтилэр итиннэ быйылгы эбэһээталистибэлэрин хаттаан чуолкайдаһан, бөхтөрүнэн хайдыһан сирэй куоталаһарга дуоҕабар түһэристилэр.

Мантан аллараа Төгүрүк остуол тула оларон кэпсэтиини бэчээттиибит:

ОПЫТЫ АТАСТАҺЫЫ ТРИБУНАТА

Ыччат— производствоҕа сүрүн күүс. Ханна да тиий, бүтүн дыыла туруга кириилэр түмсүүлэриттэн, айыныылаах үлэлэриттэн, олохха активнай позицияларыттан быһаччы тутулуктаах. Маныаха өлбөх холобуру эҥэлыахха сөп. Былырыын Карл Маркс аатынан совхоз ыанньыксыт уолаттара сылы ынах ахсыттан 2000 кг үүтү ыан түмүктүүргэ, оттон Бахсы отделениетын Толоонноёбу биригээдэтин кыргыттара производствоҕа үһүс сылын үлэлии хаалларга орсйуоҥҥа биир идэлээхтэригэр ыытыы таһаарбыттарын үүстэр өйөөбүттэрэ. Кириилэртэн сорохторо бүгүҥҥү Төгүрүк остуол кыттыылаахтара, республика, орсйуон киэн туттар ыччаттарэ. Онон даҕаны уолаттар бу түмсүүгэ хардарыта интэриэһиргэһэллэрэ, өлбөх.

Мугудайтан сылдьар комсомолец **Никифор Ононешников** бэйэтэ үлэлиир Лыбыктах фермата коллектива сылы ынах ахсыттан 2000 кг, туос бэйэтэ 4000 кг үүтү ыаан түмүктүүргэ эбэһээталистибэ ыыммыттарын биһиҥнээрдэ уонна олор толоруллалларыгар эрэннэрдэ.

—Былырыын 3000 кг үүтү ыырга соруктаммыппын, кырдьыга, үүстэр итэҕэйбэтэхтэрэ эрээри, тылбар түрбутун,—диэтэ кини.—Оҥоон эрдиҥнэн, уонна иҥэ ситиһиилэрим, бастыҥ опытым киэҥник туһаныахха, үлэҕэ айыныылаахтык сыныаннастаахха биһиги да усулуобуйабытыгар ынахтан 4000 кг үүтү ылыахха сөбүн итэҕэйдим.

Никифор үлэтин сарсыарда лоп-күрдүк 6 чаастан саҕалыыр, киэһээ 8 часка түмүктүүр эбит. Итиннэ ынах ыаммакка түрар кэмэ кылгыыр, сууккаҕа эргиччи кэриэтэ биир тэҥ режимнэн ыанара хаалчыллар. Ыныы раздойдаһыны ордук кичэйэр. Раздойданалаччылары атыттардааҕар хатыылаан күҥнэ биэстэ аһатар. Онуоха биир ынахха 6 кг от, 5 кг комбикорму биэрэр уонна туортэ ыыр. Былыргы ынах ахсыттан күҥнэ 15-тин кг үүтү ыыр буолбут.

Былыа эбэһээталистибэтиттэн кордохчо, Никифорыкытта Соловьевтан сылдьар **Егор Собакин** эгэл-тэгэл тардыһыһы. Кини 3500 кг үүтү ыырга соруктанар. Егор бэйэтин этиитигэр Никифор куоталаһарга ыытыытын ылыларын биллэрдэ итиннэ ыанньыксыт идэтин уолаттар хотэ баһылыыллар-ыгар ыытарга.

Былырыын уолаттар иккитыһыычалаах кирбиини ылар иҥин хамсаһыыларыгар кыттыбыт Одьулуун бастыҥ ыанньыксыта **Алексей Парфенов** сылы лаппа тэтимнээхтик саралаабыттарын биллиҥиннэрдэ. Бу фермаҕа үһүс сылын үлэлиир комсомолец, ферма старшайа үрдүк ыанньыксыт ситиһиитин сүрүн усулуобуйатынан үлэ режимин хаабыстыбатын А. П. Данилова 40-уу оҕус ыанньыксыттарын эмчиэхтэрэ иитэн государствоҕа туттарыыга хас биирдиилэрин тыыннах ыйааһынын туһаныыларынан 400—415 кг тиэрдэргэ соруктаммыылар.

Пятилеткатын бөлдьөҕүн иннинэ үс сылынан толорбут «Чуораччы» совхоз шофера **Н. А. Потапов** пятилетка түмүктээһиннээх сылыгар кэмчиэммит уматтыынан үлэлээн 150 тыс. тонна-километры онгорорго эбэһээталистибэ ылынна. Оттон **Нам** ойуонун шофера республика үс тэҥнэлээх чемпиона **И. Д. Васильев** сылы 250 тыс. тонна-километры онгорон түмүктүүргэ соруктанна.

Ыаллыы **Анма** ойуонун «Анма» совхозун үрдүк үүнүүтүн биригээдэтин бригадыыра И. И. Черкашин быыстыбыт туруктаах культуралара 1153 гектардаах опыттарын, итиннэ гектартан ортотунан 19-туу центнер үүнүүнү ылбыттарын кэпсээтэ. Бу идэтийбэн үлэлиир биригээдэ ыныы сааматын кондициэтыгар тиэрдэ ыраастаабыт. Хаары тиэтэрбиттэр уонна ыныыга туттуулар холбоһор техника баараа буолбут. Былыа ыныы быыаныы оннунан хаалларан гектар ахсыттан 14 центнер бүрдүк-үүнүүтүн ылларга эбэһээталистибэлээхтэр. Кириилэри кытта куоталаһыыта киирсибит «Мыҥдаҕаайы» совхоз Соловьевтааҕы отделениетын үрдүк үүнүүтүн звенотун чиэпэй, ноомбайнер Е. П. Сергеева звено гектар ахсыттан —11-дии центнер үүнүүнү хомуйарга эбэһиинэстэриэн ыытыннордо.

Якутскай куорат Ярославскай ойуонун «ССРС 60 сылын» совхозуттан сылдьар Г. М. Сенокова курдук опыттаах оҕуруотчут салайар комплекснай биригээдэтэ оннооҕор аспыт сылга, ойдуна табыгаһа суох усулуобуйатыгар 90 гектар ыныытыттан гектарыттан 130 центнер хортуоппуй үүнүүтүн ылбыт. Былыа бу комплекснай биригээдэ ити хорудоруутун чиҥэтэргэ суоттанар эбит. Оку тэҥэ хаппыыстаны үүнэрриккэн дьарыктанар. Оттон **Субуруусный** аатынан совхоз Хатылытаабы отделениетын Н. П. Чичигинарова салайаччылаах хортуоппуйу үүнэрэр звенета 50 гектар ыныытыттан гектарыттан 90-нуу центнер үүнүүнү ылларга эбэһээталистибэни ылынна. Эмиэ бу биригээдэни кытта **Субуруусный** аатынан совхозтан **коммунист Л. Н. Чичигинарова** салайар оҕуруотчуттарын звенота куоталаһыыларын. Огурсуну үүнэрээччилэр былыа валовойунан 19 тонна, эбэтэр биир квадратнай метртэн 4,5 кг, үүнүүнү хомуйарга эбэһээталистибэлээхтэр. Былыа саралаһыы быыстыбынан эссо 1 тыс. квадратнай метрэ помидору охордуохтаахтар уонна онтон 2 тонна үүнүүнү хомуйуохтара.

Республика, ойуон чулуу производственниктарын куоталаһыылара быһыы ойуоммутуттар эссе биир боччумнаах сонун саҕалаһыыларынан буолар.

С. СМИРНИКОВА,
«СО» аналл. корр.

Ыанньыксыт уолаттар куоталаһаллар

Киэҥ ааспыт кэнсэтэн билэр. Тэҥ саастыылаахтар, биир идэлээхтэр билсэн саааттан-саааа күүдүйэр, бииртэн-биир көҕүлээһиннэр күөрэйтэлиилэр. Кэнсэтин түмүтэр Төгүрүк остуол кыттыылаахтара, 10 ыанньыксыт уолаттар, иккиэ, иккиэ ангар, уонна үс ангар тыныынчалаах кирбиилэри ылларга эбэһээталистибэ ылынан үс болөҕүнэн сирэй куоталаһан үлэлиргэ дуоҕабардастылар. Тордүс болоххо—быыыл саҥа түүпүт тиҥэһэлэрдээхтэр киирдилэр.

Уолаттар атын биир идэлээхтэрин эмиэ куоталаһан үлэлиргэ ыытардылар. Холобур, Алексей Парфенов былырыын кинини куоталаһыыга ыытарбыт Василий Авксеньевы (Одьулуун) уонна «Чуораччы» совхоз чулуу ыанньыксытын Яков Фалиниовы 2500 кг болоххо куоталаһан үлэлиргэ ыытарда. Оттон тиҥэһэлээхтэр —Кылаҥкаттан Аверкий Потапов итиннэ Мугудайтан Семен Павлов —кириилэри Болугуртан Егор Кожуров ойуон себүн эттилэр. Маннык ордук үрдүк, 1800 кг, эбэһээталистибэлээхтэрэ Семен эбит. Урут 1100 кг ыырга соруктаммыт Аверкий, кинини ойоон, сылы тиҥэһэ ахсыттан 1500 кг ыан түмүктүүргэ соруктанна.

Кэтэрүн курдук, куоталаһыы ыадырыыа киэҥ буолла: барыа совхозтаа представителлэрин хаптаҥ. Онно эбии ити ыыгырыллыбыт үөлэһиннээхтэрэ ойуохтэрэ, атыттар да батыһыахтара диэн эрэнньахха сөп.

Эмиэхэ, үрүҥ ыгэмнэ елгөмнүк үрүлүтэрэ үтүө бачыычы кетохпуттэргэ, саҥа ситиһиилэри баҕарабыт!

Снимокка: Төгүрүк остуол кыттыылаахтара (хаҥастан) Михаил Васильев, Андрей Марков, Петр Максимов, Семен Павлов, Егор Собакин, Петр Ефимов, Владимир Дьяконов, Аверкий Потапов, Никифор Ононешников уонна Алексей Парфенов.

СТАХАНОВТЫЫ ҮЛЭЛИЭХХЭ

Кулун тутар 3 күнүгэр ССКП райкомугар Саха АССР-га ССКП КК, ССРС Министрдэрин Советын, ПСБСКС уонна ЫБСЛКС КК көҥөрүллэ сылдьар Кыһыл знамятын туттарыыга аналлаах үөрүүлээх мунньахха кыттыыны ылбыт республика чулуу производственниктарын көрсүһүү буолла. Бу ааттаах ойуоннартан сылдьар 6 бастыҥ производственниктар болохторун Саха АССР Ыытын хаһаайыстыбатын министрин солбуйаччы П. С. КОЛЕСОВ салайан кэлбит.

Күнду ыалдьыттары ССКП райкомун бастакы секретара И. П. ЛИСТИКОВ 1984 сыл түмүгүнэн Бүтүн Союзтаабы социалистическай куоталаһыыга ыытыллыаҕынан тахсыбыт ойуоннуу кэлбиттэриэн истиэхтэрин эрдэлээтэ, кириилэргэ ойуон олоҕун, үлэтин-хамнаһын биллиҥиннэрдэ.

Ол кэнниттэн ыалдьыттар ойуон бастыҥ дьоннорун—биир идэлэхтэрин нереелэ хардарыта опыттарын атастастылар уонна 1985 сылга сирэй куоталаһыы дуоҕабардарын түһэристилэр.

Ыанньыксыт В. В. Втюрина Якутскай куорат Ярославскай ойуонун «ССРС 60 сылы» совхозуттан сылдьар. Былырыын 50 ынаҕыттан баларан ыйытар диэри хас биирдиилэриттэн 3755-туу кг үүнү илгэни дэбилиппит. Онтон салгыы саҥа төрүүр тиҥэһэлэри түүпүт. Кириилэ кытта биһигиттэн **«Мугудай» совхоз Толоонноёбу отделениетын эдэр ыанньыксыта А. К. Барашкова** куоталаһарга баратын биллэрдэ. Эбэһээталистибэлэрэ сылга ынах ахсыттан —3000 кг үүт!

—Былыа ордук молтох кыстык аанан эрэр. Хаарбыт халыҥа метртэн ордук. Хаһыы суоҕун көрдөтө. Онон сылгы ахсаанын ааҕыллыбыт. Биллиҥнэн тус бэйэм 110 эрэ сылгылаах хаалларым,—диэр **Орто Халыма ойуонун сылгыһыта Е. С. Конорин.**

Ол эрээри Егор Саввич кулун деловой тахсыытын 80 ыырыыҥҥа тиэрдэргэ соруктанар. Кинини кытта **Эрилик Эристиин аатынан совхоз эдэр сылгыһыта Петр Дьячковский** сирэй куоталаһыыга.

Интенсивнэй уотуу маастардара «Чуораччы» совхозтан Н. Н. Демьянов итиннэ **Тыа хаһаайыстыбатын Саха сириэҥэй научнай-чинчийэр институтун Орджоникидзевскай ойуоннаабы производственнай хаһаайыстыбатыттан А. П. Данилова** 40-уу оҕус ыанньыксыттарын эмчиэхтэрэ иитэн государствоҕа туттарыыга хас биирдиилэрин тыыннах ыйааһынын туһаныыларынан 400—415 кг тиэрдэргэ соруктаммылар.

Пятилеткатын бөлдьөҕүн иннинэ үс сылынан толорбут «Чуораччы» совхоз шофера **Н. А. Потапов** пятилетка түмүктээһиннээх сылыгар кэмчиэммит уматтыынан үлэлээн 150 тыс. тонна-километры онгорорго эбэһээталистибэ ылынна. Оттон **Нам ойуонун шофера республика үс тэҥнэлээх чемпиона И. Д. Васильев** сылы 250 тыс. тонна-километры онгорон түмүктүүргэ соруктанна.

Ыаллыы **Анма ойуонун «Анма»** совхозун үрдүк үүнүүтүн биригээдэтин бригадыыра И. И. Черкашин быыстыбыт туруктаах культуралара 1153 гектардаах опыттарын, итиннэ гектартан ортотунан 19-туу центнер үүнүүнү ылбыттарын кэпсээтэ. Бу идэтийбэн үлэлиир биригээдэ ыныы сааматын кондициэтыгар тиэрдэ ыраастаабыт. Хаары тиэтэрбиттэр уонна ыныыга туттуулар холбоһор техника баараа буолбут. Былыа ыныы быыаныы оннунан хаалларан гектар ахсыттан 14 центнер бүрдүк-үүнүүтүн ылларга эбэһээталистибэлээхтэр. Кириилэри кытта куоталаһыыга киирсибит **«Мыҥдаҕаайы» совхоз Соловьевтааҕы отделениетын үрдүк үүнүүтүн звенотун чиэпэй, ноомбайнер Е. П. Сергеева** звено гектар ахсыттан —11-дии центнер үүнүүнү хомуйарга эбэһиинэстэриэн ыытыннордо.

Якутскай куорат Ярославскай ойуонун «ССРС 60 сылын» совхозуттан сылдьар Г. М. Сенокова курдук опыттаах оҕуруотчут **салайар комплекснай биригээдэтэ** оннооҕор аспыт сылга, ойдуна табыгаһа суох усулуобуйатыгар 90 гектар ыныытыттан гектарыттан 130 центнер хортуоппуй үүнүүтүн ылбыт. Былыа бу комплекснай биригээдэ ити хорудоруутун чиҥэтэргэ суоттанар эбит. Оку тэҥэ хаппыыстаны үүнэрриккэн дьарыктанар. Оттон **Субуруусный аатынан совхоз Хатылытаабы отделениетын Н. П. Чичигинарова салайаччылаах хортуоппуйу үүнэрэр звенета** 50 гектар ыныытыттан гектарыттан 90-нуу центнер үүнүүнү ылларга эбэһээталистибэни ылынна. Эмиэ бу биригээдэни кытта **Субуруусный аатынан совхозтан коммунист Л. Н. Чичигинарова** салайар оҕуруотчуттарын звенота куоталаһыыга. Огурсуну үүнэрээччилэр былыа валовойунан 19 тонна, эбэтэр биир квадратнай метртэн 4,5 кг, үүнүүнү хомуйарга эбэһээталистибэлээхтэр. Былыа саралаһыы быыстыбынан эссо 1 тыс. квадратнай метрэ помидору охордуохтаахтар уонна онтон 2 тонна үүнүүнү хомуйуохтара.

Республика, ойуон чулуу производственниктарын куоталаһыылара быһыы ойуоммуттар эссе биир боччумнаах сонун саҕалаһыыларынан буолар.

С. СМИРНИКОВА,
«СО» аналл. корр.

Комментатор колонкалара

ССРС ҮРДҮКҮ ИНТЭРИЭҺЭ

Женевада космическай уонна ядерный сабыллыны бастыырыгар-тарыгар «советский-американскай комитиилэр бааллары турдахтарына аҕыстыт нэдиэлэҕэ ССКП КК Политбюротун чилиэнэ, ССРС Министрдарын Советын Председатэлин баһылык солбуйаччы, ССРС Таҥ дьыалаларын министэрэ А. А. Громыко Итальяҥа уонна Испаниэҕэ официальнайык кэлдьыгыттаан сылдьыта былааннаах бэйиэлэр-кайдыы аан дойду үрдүгэр урааты суолталаах. Римҥэ даҕаны, ол курдук Мадридка даҕаны комитиилэр киниэнэриигэр космоҥа милитаризациялаабыны бобуу, сэбиэлиэнэстэр, туох хаанык ньиэмэ ядернайдарыгар, улуйуйуу тохтотуу, кини аймах урааттар суоллаабыт саҥа сэриилэр хаалбыттыы бары норуоттары уонна государстволары дааннар проблемаларга турдулар. Онно биллиэхтэн кэм тыын бастыырыстарыгар Советскай Сэбиэскэй Союз дуоскуруоннаах кыахтаах өссө тоҕуо эбиллэрэ хаалтыгын уонна мэлдьэрэлэхтэрин хурааҥнаабыт.

Сэбиэлэннэмэ үлүйүйүү космическай урдукэ кыырайдыы тахсыытын бастыыр — биллиэн быһаарар суолталаах сорук. Вашингтон бастыгынан «сулустаах сэриитин» биллааннарын утары, хаачыстыыбынан оттуунан адыс саҥа сэриэ сэбиэ бары хаймыхаллар үчүн-тэйиччэ суох ыаллаҕыгар тэнгиэлэхтэх космическай сэбиэлэннэмэ, бастатан туран, ядернайдарыгар улуйуйүүнү тохтоторуу, космоска милитаризациялаабыны бобуу, аан дойдуттааҕы быһыылаах-кайдыылаах чөҥөгөрдөрө, ядернай түгэнэстэн суоҕалаабыны туоратарга ситиһэргэ дьулуйуу буоларын биэрэгэннит А. А. Громыко Итальяҥа уонна Испаниэҕэ кэлдьыгыттаан сылдьыта «өрөспүүбүлүкэлэрэ.

Хаабыктаах Штаттартан хаалар. Киэн конструктивнай алгыннаах кэлэллэх, тыа бэрэсидиэнэ уонна кутаа тэриллэн суох бэлэхтэрэ принциптэр кэпсэппэх гуммат. Итинэ сыыстыбыт кэлиэхтэрэ ньиэмэ-бэрэ хостор. Италия уонна Испания, ситиһиилэх бэлэхтэргэ арааҥ быыстарын турар, Женевадаҕы советский-американскай комитиилэри эрдэлэлэбиттэрэ тубэспэтэх бэлэбэтэх. Кыайыы 40 сылын туолуоларыгар Европаҕа сэриэ кэнниттэн территориальнай дьыл-баар чахчыларын кытаанахтык кытыстаабыт, Стокгольмтан конференция ылтан кэлэн кэпсэппит, сэбиэлиэннэр барыа бэлэтэ уонна тоҕоруу ойон бэлэтэ хаалдахтара баҕарыллыбыт.

ССРС уонна АХШ икки ардыларыгар кэпсэппэлэр, кэмнэлэр тэҥэ да уйулуччу уонна суоҕалаахтарын кэпсэппэлэр, кэмнэлэр итиннэ ардыгыттан икки ардыларыгар комитиилэр диэн аатталаахтар сорсуоннаах эрдэ буоллаалар. Ким эрдэ уйэҕэ сэҥ урдүгэр ойон хаалыгыттан хаалларар, кини аймах ситиһиилэрин быыбыыр түҥэтэр бары государстволар хардарыта баҕарсар уонна ойоннуу-ньиэмэ түҥэнэн бэлэмнэнэ сытыыстык турар. Конструктивнай политическай комитиилэр, ол иннэлэрэ ньиэстэйиэн, Европа дойдуларын икки ардыларыгар хардарыта өйдөбүүнү ситиһиэн аан дойдуттааҕы сыныанньыларын сэбиэлэннэмэ эйэ мэлдьэтигэр тэҥнэппэхтэрэ күүстэ кэмэлэҥнэттэрэн сөп. ССРС уруккы политическэй сэбиэлэннэмэ, бастатан туран, ядернайдарыгар улуйуйүүнү тохтоторуу, космоска милитаризациялаабыны бобуу, аан дойдуттааҕы быһыылаах-кайдыылаах чөҥөгөрдөрө, ядернай түгэнэстэн суоҕалаабыны туоратарга ситиһиилэр дьулуйуу буоларын биэрэгэннит А. А. Громыко Итальяҥа уонна Испаниэҕэ кэлдьыгыттаан сылдьыта өйдөтө көмөлөстө.

Р. СЕРЕБРЕННИКОВ.
ССТА ырытаччыта.

Оскуола олоҕо

Өлбөт өрөгөйдөөх ырыалар

Сөкүрүтаарыта өрөбүсиэннэри Культура дьиэлэригэр «Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат!» диэнньиэн Улуу Кыайыы 40 сылыгар анаммыт бэйиэлэй-патриотическай ырыа фестиваля кэмчиэлиэн. Жюри кытаанахтык дьүстүүлэрэ, аҥаардас тоҕоруулэрэ уонна ис хоһоонун ырыаһыттарын, сүрэх кэпсэппэтин сэргэстилэр.

Бастыгын бэйэ туспаҕай кэпсүүлэннэх, түгэҕэйдэх толкуйдаммыт сигнэҕэлэбут декорациилаах коллективтар сүрэхтэрэ ааспыт остуолу. Оҕолор фестиваль ис хоһоонун ырыаһыт, туһалаах тайаҕастаах, чэпчэки кэпсэппэхтэрэ сөпсүбүттэр.

Андрей Адонин (Чурапчы орто оскуолата), Лиза Философова (Сыылыы), Оксана Лисина (Бахсы), Саша Багдашев (Мүтүдэй), Лена Яковлева (Аччы), Тоня Сергеева (Сиэмэлэй), Жуся Сидорова (Хаҥалас) уу. д. а. толорбут ырыалара өрдүк бөҕөргөммиттэр. Дьиэтэрдэн «Айах эйэҕэ, ыстаран кэпсэт» (Бахсы), «Сахалыт бүтүннүгэр айахтаах» (Чаҕыл), «Сахалыт кистэбэ» (Бөлүөхэ), о. д. а. ырыаларга ырыаһыттарга өрдүк таһымнаах, үрдүк таһаҕастаах толоруулэр. «Стоите по берегу», «Жалко курлы», «Салют, Победа!», «Хохочей» ырыалары толорбут Чурапчы уонна Бахсы орто, Бөлүөхэ уонна Аҥаластаах ыраах кылааттаах оскуолаларын оҕолоругар бэлэхтэннэх сөп. Коллективтар бөдөҥнэлэрэ шиэстэрэннэй ырыалар тоҕоруллуо.

Уонсай түмүгүнэн алтах чаҕылхай ырыаһыттаахтар Бахсы сайыаннаа (В. П. Хоя), кэтэрэ оскуола (Н. Е. Иванова), Сылаҥ (А. К. Петров) орто уонна Чурапчы (М. В. Неустроева), Бөлүөхэ (Л. К. Толстикова) уонна Хаҥалас (Е. В. Пожилова) ыраах кылааттаах оскуолаларга бэриллэрэ анаммыттар ааттара сайыан Кыайыы ыйларын концертларыгар кытыахтара.

М. СИВЦЕВА.
Пионердар өрөбүсиэннэрэ дьиэлэрин директора.

Снимокка: фестиваль кыттыгыастара

Баскетболга күрэхтэстилэр

Чыаллыыра бөҕүөлүгэр өрөбүсиэн ортотунан оскуолаларын үөрэнээччилэрэ баскетболга күрэхтэһиилэрэ ыытылларыа. Сылаҥ, мэҥэ ортотуттан уонна Одьулуун улахан оскуолаларын хамаандалара өрдүк үүнүгэй баскетболистарын хордордулар. Тоня Тихонова (Сылаҥ) уонна Ваня Богданов (Одьулуун) үүнүгэй техникалаахтык оонньуулаарын, мэлдьи көрөннөрдөрө бырааптарын «мадьыаалдаан» ыраахтан көрдүлэр. Уонсай түмүккэ сылаанньар баскетболистар, кыргыстар ыкпит, одьуулуулар үөрүү ньиэстэ буоллулэр.

Өрөбүсиэннэрэ аналлаах дорообоолуу (ыытыы буолла. Бахсы студенчиэскэй бириигэдэлэрэ, спортсмен Ксенофонт Окоемовтан ньиэмэннэх спорт сайдыыта туһунан кэпсээтэ. Ол кэнниттэн барыа хамаандалар күүстэриэн пиэрэх көрдөрүлүннүө. Спортсмендэр Маша Наумова (Бөлүөхэ) «Скобкин утаа», Коля Борисов (Бахсы) «Учуутай да эҥ» сиэдэрэйдэр, Маша Окоемовнова (Бахсы) уйбөкөй үгэнүүнү толоруутун бэлиэтилэтилэр.

Концерт кэнниттэн КВН ыытылыыта. «Спринт» уонна «Дружба» хамаандалар күрэхтэһиилэриэхтэр 45 очкоолаах «Спринт» хаачыстыбаларынан тэҥ дыстылар.

Маша СЛЕПЦОВА,
Надя ОКОЕМОВА.
Бахсы.

○ Анонс

МУЧЧҮРГЭННЭЭХ, КӨРДӨӨХ

Бэлэтэ бөҕүөлүгэр «Мосфильм» киностудия «Двойной обгон» диэн советский милиция, чуолаан ГАИ, улэтин, кини сөпүгэ-ньиэстэрин хорсун уонна бойоҥ хаарыстаммат быыстарын туһунан кинэсиэр, саҕаланыаҕыттан бүтүөр диэри улахан интэриэстэнэн тэрдэр муччүргэннэх дьиэтигэр сүрүн ролу Борис Химичев толорор.

Румынияҕа кинематографистарын «Антреса и трансильванцы» диэн аатын кыгтас бөлдьиэхэ кэлбит хартыыналарга ити дойдуга уонна киэн тас өттүгэр киэҥ биэриэхтэрэ ыаллыт, ыаллыт үйэ бутаатыгар Америкаҕа тиийбэтэгэй үгүс күүмэрдэйдэри көрсүбүт, «дьиэкэй Арҥа дойду» майгыттаах-сигилитигэр хайдах да сатаан уоруоҥнах ус кэпсэ бырааптыы трансильванецтар тустарынан сериал сахтыгыттаан буолар. Бу көрдөөх дьиэҕэ сүрүн ролуттан толорсоччу — Платон Чобану.

С. ДАНИЛОВ.

Сыллааҕы техническэй көрүү саҕаланна

Транспорт средстволарын барыы көрүнүөр сыллааҕы техническай көрүүнү ыытар туһунан Саха АССР Министрдэрин Советын аналлаах туруорбар алдьаран райсовет исполкома автотранспорт средстволарыгар 1985 сыллааҕы техническай көрүүнү олунньу 27 күнүттэн ыытарга быһаарда.

Сыллааҕы техническай көрүү өрөбүсиэн барыы предприятиелэригэр, учреждениелэригэр уонна тэриллэригэр баар автобуустарга, детаскэй, таҥаас таҥар автомобиллэргэ, фургоннарга уонна прицептэргэ олунньу 27 күнүттэн мам ыйын 20 күнүгэр диэри ыытыллыаҕа.

Олунньу 26 күнүттэн бэс ыйын 31 күнүгэр диэри чаҕылхай массыыналарга, прицептэргэ, автобуоскаларга ыытыллар. Чаҕылхай массыыналаахтар техническэй көрүү иннин 1 сааскыбай 50 хаарыан сберкассаҕа таҥнахтаахтар. Оттон автобуоскалары техническэй көрүү мам ыйын 20 күнүттэн саҕаланыаҕа, итиннэ сберкассаҕа 1 сааскыбай төлөнөр.

Бу дьаһалы ыытарга өрөбүсиэннэри аналлаах комиссия тэриллиэ. Техническэй көрүү графиктэ райсовет исполкомунан бэлэмнэнэн өрөбүсиэн барыы тэриллэригэр, учреждениелэригэр, предприятиелэрэ тэрдэтыллыаҕа. Кинилэр салайаччылара бу дьыалаҕа суоллаабыт дьаһалы ыытыыга барыы өттүнэн кыттыбыттахтэр: суолта дорообоо таҥнабытын ардахтыгын хаачыйар уонна техническай көрүү кэлэҕэ ньиэмэ дьаһалларын ылыахтахтар. Государственнай нүөмэрдэр, сертификаттар, ыаллыбыт суох автотранспорт средстволара суолта таҥнабыттара, айылгыт кэлбит водителлэр массыыналарын дьиэлэриэн тэйиэхтэр үлүбүй техническэй комиссиялаах бөлөхтөрдүн бөлөхтөхтөр. Тэриллэрэ, учреждениелэр уонна предприятиелэр маныыта аналлаах площадкалары тэрийэхтэхтэр, ньиэмэ хаймыйыстыбатын ыаллыыллар бөлөх-дуоллар сиэтэ суох ыаллыыт сиэрэтэр тэрдэлэхтэн хаачыйыахтахтар.

Байыгы өрөбүсиэннэтэр бэйэ суох мараан бөҕүрүөнүн суолу-шиэн хаачыйыыннаах буолар. Сотору суол-иис сайаҕыллыгыттан сыбаатан, «Беларусь» тракторлар уонна мараан категориялаах массыыналар буор суолунан сыдьыыннарга турустахтыгын хатыы диэри бөҕүлүөхтэр, госинспекция көмүскүөхтэр эрэ средстволара сыдьыыхтара.

Оҥа-дэс таҥнабытын хаачыйар түҥэтэн автобуустар уонна дьиэ таҥар автомобиллэр «Д» категориялаах водителлэргэ эрэ ыытыллыахтахтар уонна дьиэ ааҕыллыа кыаҕа 8 миэстэҕэ диэри көмүлүөхтэр. Тракторлар прицептэргэр дьиэ ааҕыллыа бөҕүрүөхтэрэ бөҕүлүөхтэр.

Бу техническай көрүү транспорт средстволарын туһанар кадыгынан уруккаттан уонна техника кэрэтин туоҕаттан, ньиэмэ уонна «ньиэмэхтэрэ» маҥнайгыттан ааҕыллыа хаачыйыа.

Н. АТЛАСОВ,
старшай госавтоинспектор.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700, Карл Маркс уул. 12. **ТЕЛЕФОННАРБЫТ:** редактор — 21-332, отделлар — 21-265, уопсай 21-505.

«Саха олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинскэга райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Редакторы солбуйаччы С. Н. ЧИЧИГЭНАРОВ.

Индекс 64907. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ. с. Чурапча, ул. Карла Маркса 12. Тираж 3471
№ ЗАКАЗА 29—30.